

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU GATUNKÓW ZWIERZĄT W LATACH 2009-2011 ZAGROŻENIA I ODDZIAŁYWANIA

Jednym z elementów badanych w trakcie obserwacji monitoringowych są oddziaływania antropogeniczne i naturalne procesy, które mają znaczenie dla właściwego stanu ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych. Obserwacje te są rozdzielone na dwie grupy:

- oddziaływania aktualne, bezpośrednio notowane w terenie.
- oddziaływania, których występowanie przewidujemy, o ile nie zmienią się w istotny sposób warunki.

Ta druga grupa jest nazwana „zagrożeniami”. W obu przypadkach oceniana jest zarówno intensywność oddziaływania, jak i wpływ, jaki wywiera na gatunek lub siedlisko. W niektórych przypadkach określenie tego wpływu jest problematyczne, gdyż w zależności od intensywności wpływ zmienia się z dodatniego na ujemny. Przykładem mogą być procesy erozji – te o niewielkiej intensywności przyczyniają się np. do powstawania miejsc odpowiednich do kiełkowania roślin. Jeśli mają charakter gwałtowny, prowadzą do zniszczenia stanowiska tych roślin. Tak więc najczęściej obserwowane oddziaływanie jest zarazem postrzegane jako potencjalne zagrożenie, zwłaszcza przy zmianie intensywności.

Ten element monitoringu – określenie oddziaływań, ma szczególne znaczenie dla określenia przyczyn pogarszającego się stanu gatunków i siedlisk.

Dla zapisu oddziaływań przyjęto listę kodów obowiązujących w formularzach sprawozdań ze stanu ochrony siedlisk i gatunków na poziomie regionów biogeograficznych (składanych co 6 lat), ustaloną przez ekspertów KE. Ułatwi to w przyszłości sporządzanie tych raportów.

W sumie na badanych stanowiskach wykazano ponad 110 typów oddziaływań. Ponad 2/3 tych oddziaływań notowano stosunkowo rzadko, na mniej niż 30 stanowiskach. Natomiast 18 typów oddziaływań było notowane dość często, co najmniej na 100 stanowiskach, a więc można uznać, że są one dość powszechne. Są to takie oddziaływania, jak: drogi i autostrady, gospodarka leśna, hodowla ryb, skorupiaków i mięczaków, koszenie, nawożenie, odpady i ścieki, regulowanie koryt rzecznych, uprawa, wędkarstwo, wyschnięcie, czy zanieczyszczenie wód. Znakomita większość obserwowanych oddziaływań ma przyczyny antropogeniczne. Część z nich jak gospodarka leśna, uprawa, koszenie, wędkarstwo nie musi mieć negatywnego wpływu na monitorowane gatunki. Oddziaływania te świadczą natomiast o charakterze środowiska na badanych stanowiskach.

W poniższej tabeli zestawiono listę oddziaływań i podlegających im gatunków zwierząt.

Tab. 1. Oddziaływania stwierdzone na monitorowanych stanowiskach

Lp.	Kod*	Nazwa oddziaływania	Gatunki	Liczba stanowisk
1.	100	Uprawa	grzebieszka ziemna, koza, kumak górski, kumak nizinny, nocek	114

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

			orzęsony, piskorz, podkowiec mały, ropucha paskówka, ropucha szara, ropucha zielona, różanka, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona, żaba zwinka, żółw błotny	
2.	101	Zmiana sposobu uprawy	barczatka kataks, czerwończyk fioletek, kumak nizinny, modraszek arion, modraszek nausitous, modraszek telejus, mopek, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, poczwarówka zwężona, przeplatka matura	11
3.	102	Koszenie / ścinanie	barczatka kataks, czerwończyk fioletek, gniewosz plamisty, grzebiuszka ziemna, kreślinek, kumak górski, kumak nizinny, modraszek nausitous, modraszek telejus, niepylak mnemoszyna, poczwarówka jajowata, poczwarówka zwężona, przeplatka matura, ropucha szara, ropucha zielona, rzekotka drzewna, strzępotek edypus, strzępotek hero, szlaczkoń szafraniec, traszka grzebieniasta, traszka karpacka, traszka zwyczajna, wąż Eskulapa, zatoczek łamliwy, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona, żółw błotny	155
4.	110	Stosowanie pestycydów	barczatka kataks, czerwończyk fioletek, grzebiuszka ziemna, kreślinek, kumak nizinny, modraszek nausitous, modraszek telejus, mopek, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, pływak szerokobrzegi, przeplatka matura, ropucha paskówka, ropucha szara, ropucha zielona, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona, żółw błotny	141
5.	120	Nawożenie /nawozy sztuczne/	głowacz białołętwy, grzebiuszka ziemna, kielb białołętwy, koza, kreślinek, kumak nizinny, łątka	169

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

			ozdobna, minóg rzeczny, minóg strumieniowy, piskorz, pływak szerokobrzegi, poczwarówka zwężona, ropucha paskówka, ropucha szara, ropucha zielona, różanka, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona, żółw błotny	
6.	130	Nawadnianie	strzępotek hero	1
7.	140	Wypas	biegacz urozmaicony, biegacz Zawadzkiego, brzana, czerwończyk fioletek, koza złotawa, koza, kozioróg dębosz, kumak górski, kumak nizinny, minóg ukraiński, modraszek arion, modraszek telejus, niepylak mnemoszyna, poczwarówka Geyera, poczwarówka zwężona, różanka, traszka górską, traszka grzebieniasta, traszka karpacka, żaba trawna	35
8.	141	Zarzucenie pasterstwa	czerwończyk fioletek, modraszek nausitous, modraszek telejus, niepylak mnemoszyna, poczwarówka jajowata, poczwarówka zwężona, strzępotek hero	7
9.	150	Restrukturyzacja gospodarstw rolnych	różanka	1
10.	151	Usuwanie żywopłotów i zagajników	mopek, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy	3
11.	160	Gospodarka leśna - ogólnie	biegacz urozmaicony, brzana, brzanka, głowacz białołetwy, gniewosz plamisty, grzebiuszka ziemna, jelonek rogacz, kozioróg dębosz, kumak górski, lipień, minóg strumieniowy, modraszek arion, mopek, niepylak mnemoszyna, nocek Bechsteina, nocek orzęsiony, poczwarówka jajowata, podkowiec mały, ropucha szara, traszka górską, traszka karpacka, traszka zwyczajna, zagłębek bruzdkowany, zatoczek łamliwy, zgmiotek cynobrowy, żaba śmieszka, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona, żółw błotny	181
12.	161	Zalesianie	czerwończyk fioletek, grzebiuszka	47

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

			ziemna, kumak nizinny, modraszek telejus, niepylak mnemoszyna, ropucha paskówka, ropucha szara, ropucha zielona, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona, żółw błotny	
13.	162	Sztuczne plantacje	mopek, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy	3
14.	163	Odnawianie lasu po wycince (nasadzenia)	gniewosz plamisty, przeplatka maturalna, strzępotek hero, szlachkoń szafraniec	6
15.	164	Wycinka lasu	biegacz urozmaicony, gniewosz plamisty, jelonek rogacz, kumak górski, kumak nizinny, modraszek arion, mopek, niepylak mnemoszyna, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, przeplatka maturalna, rzekotka drzewna, strzępotek hero, traszka grzebieniasta, traszka karpicka, traszka zwyczajna, zgniotek cynobrowy, żaba śmieszka, żaba trawna, żaba wodna, żółw błotny	34
16.	166	Usuwanie martwych i umierających drzew	biegacz urozmaicony, gniewosz plamisty, kozioróg dębosz, mopek, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, zagłębek bruzdkowany, zgniotek cynobrowy	23
17.	170	Hodowla zwierząt	głowacz białołetwy, grzebiuszka ziemna, koza, łątka ozdobna, ropucha szara, różanka, traszka grzebieniasta, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba zielona, żaba zwinka	27
18.	171	Karmienie inwentarza	zatoczek łamliwy	2
19.	180	Wypalanie	barczatka kataks, biegacz Zawadzkiego, czerwoczyk fioletek, gniewosz plamisty, grzebiuszka ziemna, kozioróg dębosz, kumak nizinny, łątka ozdobna, modraszek arion, modraszek telejus, poczwarówka jajowata, poczwarówka zwężona, ropucha szara, rzekotka drzewna, strzępotek edypus, strzępotek hero, wąż Eskulapa, żaba moczarowa, żaba	48

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

			trawna, żaba zielona, żółw błotny	
20.	190	Inne rodzaje praktyk rolniczych lub leśnych, nie wymienione powyżej	barczatka kataks, kozioróg dębosz, kumak górski, kumak nizinny, modraszek arion, modraszek nausitous, modraszek telejus, niepylak mnemoszyna, przeplatka maturna, ropucha paskówka, ropucha zielona, rzekotka drzewna, strzępotek hero, wąż Eskulapa	19
21.	200	Hodowla ryb, skorupiaków i mięczaków	brzanka , głowacz białołętwy, grzebiuszka ziemna, kumak górski, kumak nizinny, lipień, łosoś atlantycki, minóg strumieniowy, minóg ukraiński, piskorz, ropucha szara, ropucha zielona, rzekotka drzewna, traszka górską, traszka grzebieniasta, traszka karpacka, traszka zwyczajna, zalotka większa, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona, żółw błotny	118
22.	210	Rybołówstwo	boleń, grzebiuszka ziemna, kumak nizinny, ropucha szara, rzekotka drzewna, traszka zwyczajna, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba zielona	27
23.	220	Wędkarstwo	boleń, brzana karpacka, brzana, brzanka, głowacz białołętwy, grzebiuszka ziemna, koza, kreślinek, kumak nizinny, lipień, łosoś atlantycki, minóg strumieniowy, modraszek nausitous, modraszek telejus, piskorz, pływak szerokobrzegi, poczwarówka jajowata, ropucha paskówka, ropucha szara, ropucha zielona, różanka, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, zalotka większa, zatoczek łamliwy, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba śmieszka, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona, żaba zwinka, żółw błotny	277
24.	230	Polowanie	poczwarówka jajowata, poczwarówka zwężona, żółw błotny	5
25.	240	Pozyskiwanie / Usuwanie	gniewosz plamisty, grzebiuszka	42

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

		zwierząt, ogólnie	ziemna, kumak nizinny, ropucha szara, ropucha zielona, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, wąż Eskulapa, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona, żółw błotny	
26.	241	Kolekcjonowanie (owadów, gadów, płazów.....)	czerwończyk fioletek, gniewosz plamisty, jelonek rogacz, kozioróg dębosz, modraszek arion, modraszek eroides, niepylak mnemoszyna, strzępotek hero, szlaczkoń szafraniec, wąż Eskulapa, zgniotek cynobrowy, żółw błotny	29
27.	243	Chwywanie, trucie, kłusownictwo	brzana, brzanka, głowacz białołetwy, gniewosz plamisty, koza, lipień, łosoś atlantycki, minóg strumieniowy, piskorz, różanka, żółw błotny	72
28.	244	Inne formy pozyskiwania zwierząt	żółw błotny	1
29.	250	Pozyskiwanie / usuwanie roślin - ogólnie	pływak szerokobrzegi, poczwarówka Geyera	4
30.	290	Inne formy polowania, łowienia ryb i kolekcjonowania, nie wymienione powyżej	nocek łydkowłosy, poczwarówka Geyera	4
31.	300	Wydobywanie piasku i żwiru	barczatka kataks, biegacz urozmaicony, boleń, brzana karpacka, brzana, brzanka, głowacz białołetwy, gniewosz plamisty, grzebiuszka ziemna, kietb Kesslera, koza złotawa, koza, lipień, łosoś atlantycki, minóg strumieniowy, modraszek arion, mopek, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, piskorz, poczwarówka jajowata, ropucha paskówka, ropucha zielona, różanka, strzępotek hero, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, żółw błotny	97
32.	301	Kamieniołomy	niepylak mnemoszyna, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, ropucha szara, żaba zielona	7
33.	310	Wydobywanie torfu	poczwarówka zwężona,	1
34.	311	Ręczne wycinanie torfu	czerwończyk fioletek, poczwarówka Geyera, strzępotek edypus	8

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

35.	312	Mechaniczne usuwanie torfu	poczwarówka Geyera	1
36.	330	Kopalnie	pływak szerokobrzegi, zalotka większa	6
37.	331	Kopalnie odkrywkowe	grzebiuszka ziemna, ropucha paskówka, ropucha szara, ropucha zielona, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona, żaba zwinka	45
38.	390	Inna działalność górnicza lub wydobywcza, nie wspomniana powyżej	mopek, zalotka większa	3
39.	400	Tereny zurbanizowane, tereny zamieszkane	czerwończyk fioletek, grzebiuszka ziemna, kozioróg dębosz, kumak nizinny, nocek łydkowłosy, nocek orzęsiony, poczwarówka jajowata, poczwarówka zwężona, podkowiec mały, ropucha szara, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, zalotka większa, zgmiotek cynobrowy, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba śmieszka, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona	92
40.	401	Ciągła miejska zabudowa	grzebiuszka ziemna, nocek łydkowłosy, ropucha szara, ropucha zielona, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona	21
41.	402	Nieciągła miejska zabudowa	biegacz urozmaicony, brzana, głowacz białołety, koza, kumak nizinny, mopek, nocek Bechsteina, ropucha szara, rzekotka drzewna, traszka zwyczajna, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba zielona	20
42.	403	Zabudowa rozproszona	biegacz urozmaicony, grzebiuszka ziemna, koza, kumak górski, kumak nizinny, modraszek nausitous, modraszek telejus, mopek, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, ropucha szara, ropucha zielona, rzekotka drzewna, traszka zwyczajna, zalotka większa, zatoczek łamliwy,	41

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

			żaba jeziorkowa, żaba trawna, żaba zielona	
43.	409	Inne typy zabudowy	grzebiuszka ziemna, kumak nizinny, modraszek arion, nocek łydkowłosy, ropucha szara, rzekotka drzewna, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba zielona	48
44.	410	Tereny przemysłowe i handlowe	grzebiuszka ziemna, mopek, ropucha szara, ropucha zielona, rzekotka drzewna, traszka zwyczajna, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona	17
45.	411	Fabryka	nocek łydkowłosy	1
46.	412	Składowisko przemysłowe	pływak szerokobrzegi	3
47.	419	Inne tereny przemysłowe lub handlowe	brzanka , niepylak mnemoszyna, poczwarówka jajowata, ropucha szara, zatoczek łamliwy, żaba trawna, żaba zielona	7
48.	420	Odpady, ścieki	boleń, brzana, brzanka , głowacz białołetwy, gniewosz plamisty, grzebiuszka ziemna, kietb Kesslera, koza złotawa, koza, kumak nizinny, lipień, łosoś atlantycki, minóg rzeczny, minóg strumieniowy, minóg ukraiński, nocek łydkowłosy, piskorz, pływak szerokobrzegi, poczwarówka jajowata, ropucha szara, ropucha zielona, różanka, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, żaba jeziorkowa, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona	271
49.	421	Pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych	brzana, brzanka , czerwończyk fioletek, głowacz białołetwy, gniewosz plamisty, grzebiuszka ziemna, koza złotawa, koza, lipień, minóg strumieniowy, minóg ukraiński, modraszek arion, mopek, nocek łydkowłosy, piskorz, poczwarówka jajowata, poczwarówka zwężona, przeplatka matura, ropucha szara, różanka, strzępotek edypus, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, żaba trawna, żaba zielona, żółw błotny	81
50.	424	Inne odpady	grzebiuszka ziemna, kumak górski, kumak nizinny, pływak	31

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

			szerokobrzegi, ropucha szara, ropucha zielona, rzekotka drzewna, traszka górską, traszka grzebieniasta, traszka karpacka, traszka zwyczajna, zalotka większa, żaba moczarowa, żaba śmieszka, żaba trawna, żaba zielona	
51.	430	Budowle związane z rolnictwem	grzebiuszka ziemna, kumak nizinny, zalotka większa, żaba jeziorkowa, żaba zielona	5
52.	440	Składowanie materiałów	mopek	1
53.	490	Inne rodzaje aktywności człowieka związane z urbanizacją, przemysłem etc.	łątka ozdobna, mopek, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, zatoczek łamliwy	7
54.	500	Sieć transportowa	grzebiuszka ziemna, kumak nizinny, nocek łydkowłosy, ropucha szara, rzekotka drzewna, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba zielona	8
55.	501	Ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	biegacz Zawadzkiego, gniewosz plamisty, grzebiuszka ziemna, kozioróg dębosz, kumak górski, kumak nizinny, mopek, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, poczwarówka Geyera, poczwarówka zwężona, ropucha paskówka, ropucha szara, ropucha zielona, rzekotka drzewna, strzępotek hero, traszka górską, traszka grzebieniasta, traszka karpacka, traszka zwyczajna, zagłębek bruzdkowany, zalotka większa, zatoczek łamliwy, zgniotek cynobrowy, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona	121
56.	502	Drogi, autostrady	biegacz urozmaicony, brzana, brzanka, czerwończyk fioletek, głowacz białopłetwy, gniewosz plamisty, grzebiuszka ziemna, koza złotawa, kozioróg dębosz, kumak górski, kumak nizinny, lipień, łątka ozdobna, minóg ukraiński, modraszek nausitous, modraszek telejus, mopek, niepylak mnemozyna, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, poczwarówka	372

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

			jajowata, poczwarówka zwężona, ropucha paskówka, ropucha szara, ropucha zielona, rzekotka drzewna, traszka górską, traszka grzebieniasta, traszka karpacka, traszka zwyczajna, wąż Eskulapa, zagłębek bruzdkowany, zalotka większa, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona, żaba zwinka, żółw błotny	
57.	503	Linie kolejowe, w tym TGV	gniewosz plamisty	1
58.	504	Porty	nocek łydkowłosy	1
59.	507	Mosty, wiadukty	brzana, brzanka, głowacz białołetwy	3
60.	511	Linie elektryczne	modraszek eroides, szlaczkoń szafraniec, zalotka większa	3
61.	530	Usprawniony dostęp do obszaru	grzebiuszka ziemna, kumak nizinny, poczwarówka jajowata, poczwarówka zwężona, ropucha szara, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba zielona	13
62.	600	Infrastruktura sportowa i rekreacyjna	mopek, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, ropucha szara, ropucha zielona, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, zatoczek łamliwy, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona	30
63.	607	Boiska sportowe	ropucha szara, zatoczek łamliwy, żaba trawna, żaba zielona	4
64.	608	Kempingi i karawaniangi	biegacz urozmaicony, kumak nizinny, zatoczek łamliwy	3
65.	609	Inne kompleksy sportowe i rekreacyjne	ropucha szara, żaba trawna	2
66.	610	Ośrodki edukacyjne	kozióróg dębosz, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna	4
67.	620	Sporty i różne formy czynnego wypoczynku, uprawiane w plenerze	gniewosz plamisty, grzebiuszka ziemna, kumak nizinny, ropucha szara, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, zatoczek łamliwy, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba zielona	23
68.	621	Żeglarstwo	zatoczek łamliwy	1

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

69.	622	Turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych	gniewosz plamisty, grzebiuszka ziemna, kozioróg dębosz, kumak górski, kumak nizinny, mopek, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, ropucha paskówka, ropucha szara, ropucha zielona, rzekotka drzewna, traszka górską, traszka grzebieniasta, traszka karpacka, traszka zwyczajna, zatoczek łąmliwy, zgniotek cynobrowy, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba śmieszka, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona	108
70.	623	Pojazdy zmotoryzowane	barczatka kataks, głowacz białołetwy, gniewosz plamisty, grzebiuszka ziemna, kumak górski, kumak nizinny, mopek, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, poczwarówka jajowata, poczwarówka zwężona, ropucha paskówka, ropucha szara, ropucha zielona, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta, traszka karpacka, traszka zwyczajna, wąż Eskulapa, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba śmieszka, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona, żaba zwinka	75
71.	624	Turystyka górską, wspinaczka, speleologia	mopek, niepylak mnemozyna, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy	14
72.	629	Inne rodzaje sportu i aktywnego wypoczynku	kozioróg dębosz, zalotka większa, zatoczek łąmliwy	4
73.	690	Inne możliwe oddziaływania aktywności rekreacyjnej i sportowej, nie wspomniane powyżej	kumak górski, modraszek arion, nocek łydkowłosy, poczwarówka jajowata, poczwarówka zwężona, traszka karpacka, zatoczek łąmliwy	12
74.	700	Zanieczyszczenia	grzebiuszka ziemna, kumak nizinny, modraszek arion, poczwarówka zwężona, ropucha szara, ropucha zielona, rzekotka drzewna, traszka górską, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona	76
75.	701	Zanieczyszczenia wód	boleń, brzana karpacka, brzana, brzanka, głowacz białołetwy, grzebiuszka ziemna, kietb Kesslera, koza, kumak nizinny, lipień, łątka	134

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

			ozdobna, łosoś atlantycki, minóg strumieniowy, mopek, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, piskorz, pływak szerokobrzegi, poczwarówka zwężona, ropucha szara, różanka, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, zatoczek łamliwy, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona, żółw błotny	
76.	703	Zanieczyszczenie gleby	brzana, brzanka, głowacz białołętwy, koza, lipień, łosoś atlantycki, minóg strumieniowy, piskorz, poczwarówka zwężona, różanka, żółw błotny	25
77.	709	Inne lub mieszane formy zanieczyszczeń	ropucha szara, żaba trawna, żaba zielona	6
78.	720	Wydeptywanie, nadmierne użytkowanie	gniewosz plamisty, zalotka większa, żaba zielona	4
79.	730	Poligony	biegacz Zawadzkiego, szlaczkoń szafraniec	2
80.	740	Wandalizm	barczatka kataks, gniewosz plamisty, kozioróg dębosz, kumak górski, mopek, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, zalotka większa	29
81.	790	Inne rodzaje zanieczyszczeń lub oddziaływań człowieka	biegacz urozmaicony, gniewosz plamisty, grzebiuszka ziemna, kumak nizinny, mopek, ropucha szara, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta, zagłębek bruzdkowany, zalotka większa, zgniotek cynobrowy, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba zielona	29
82.	800	Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie	brzana, czerwończyk fioletek, głowacz białołętwy, grzebiuszka ziemna, koza, kumak nizinny, minóg strumieniowy, modraszek nausitous, modraszek telejus, piskorz, poczwarówka Geyera, poczwarówka jajowata, poczwarówka zwężona, ropucha szara, ropucha zielona, różanka, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna,	95

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

			zalotka większa, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona	
83.	810	Odwadnianie	czerwończyk fioletek, koza, kumak górski, modraszek nausitous, modraszek telejus, mopek, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, poczwarówka zwężona, różanka, strzępotek edypus, traszka karpacka, zalotka większa, żaba zwinka	26
84.	811	Kształtowanie wodnej lub nadwodnej roślinności dla celów związanych z odwadnianiem	barczatka kataks, koza, różanka	4
85.	820	Usuwanie osadów (mułu...)	grzebiuszka ziemna, kumak nizinny	2
86.	830	Regulowanie (prostowanie) koryt rzecznych	biegacz urozmaicony, boleń, brzana karpacka, brzana, brzanka, głowacz białołętwy, kiełb Kesslera, koza złotawa, koza, lipień, łątka ozdobna, łosoś atlantycki, minóg strumieniowy, minóg ukraiński, piskorz, różanka	158
87.	850	Modyfikowanie funkcjonowania wód - ogólnie	brzana, głowacz białołętwy, kiełb białołętwy, koza, kumak górski, łosoś atlantycki, minóg rzeczny, minóg strumieniowy, mopek, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, poczwarówka jajowata, poczwarówka zwężona, ropucha szara, rzekotka drzewna, traszka karpacka, zalotka większa, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba zielona	46
88.	853	Kształtowanie poziomu wód	kozióróg dębosz, poczwarówka jajowata, poczwarówka zwężona, strzępotek hero, zalotka większa, zatoczek łamliwy, żółw błotny	16
89.	860	Składowanie śmieci, odkładanie wybagrowanego materiału	grzebiuszka ziemna, kumak nizinny, ropucha szara, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba wodna	11
90.	870	Tamy, wały, sztuczne plaże - ogólnie	boleń, brzana, brzanka, głowacz białołętwy, koza, lipień, minóg strumieniowy, minóg ukraiński, modraszek nausitous, modraszek	35

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

			telejus, przeplatka maturalna, różanka	
91.	890	Inne spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	boleń, brzana, brzanka, czerwończyk fioletek, lipień, niepylak mnemozyna, poczwarówka zwężona, ropucha szara, zatoczek łamliwy, żaba zielona	29
92.	900	Erozja	biegacz urozmaicony, mopek, nocek łydkowłosy	4
93.	910	Zamulenie	głowacz białołętwy, kumak nizinny, lipień, minóg strumieniowy, poczwarówka jajowata, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, zalotka większa, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona, żaba zwinka	24
94.	920	Wyschnięcie	biegacz urozmaicony, głowacz białołętwy, grzebiuszka ziemna, kozioróg dębosz, kumak górski, kumak nizinny, mopek, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, poczwarówka jajowata, poczwarówka zwężona, ropucha paskówka, ropucha szara, ropucha zielona, rzekotka drzewna, traszka górską, traszka grzebieniasta, traszka karpacka, traszka zwyczajna, zalotka większa, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona, żaba zwinka	422
95.	930	Zatopienie	czerwończyk fioletek, modraszek nausitous, modraszek telejus, poczwarówka jajowata, poczwarówka zwężona	9
96.	940	Katastrofy naturalne	modraszek telejus, mopek, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy	4
97.	941	Powódź	czerwończyk fioletek, grzebiuszka ziemna, kumak górski, kumak nizinny, modraszek nausitous, modraszek telejus, poczwarówka jajowata, poczwarówka zwężona, ropucha paskówka, ropucha szara, ropucha zielona, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta, traszka karpacka, traszka zwyczajna, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba śmieszka, żaba trawna, żaba wodna,	105

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

			żaba zielona	
98.	943	Zapadnięcie się terenu, osuwisko	gniewosz plamisty, niepylak mnemoszyna, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, poczwarówka zwężona	10
99.	948	Pożar (naturalny)	gniewosz plamisty, mopek	5
100.	950	Ewolucja biocenotyczna	barczatka kataks, czerwńczyk fioletek, gniewosz plamisty, grzebiuszka ziemna, jelonek rogacz, kozioróg dębosz, kumak nizinny, łątka ozdobna, modraszek arion, modraszek eroides, modraszek nausitous, modraszek telejus, niepylak mnemoszyna, poczwarówka Geyera, poczwarówka jajowata, poczwarówka zwężona, ropucha szara, ropucha zielona, rzekotka drzewna, strzępotek edypus, strzępotek hero, szlaczkoń szafraniec, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, wąż Eskulapa, zalotka większa, zatoczek łamliwy, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba wodna, żaba zielona, żółw błotny	96
101.	951	Wyschnięcie / nagromadzenie materii organicznej	grzebiuszka ziemna, kumak górski, kumak nizinny, poczwarówka jajowata, poczwarówka zwężona, ropucha szara, rzekotka drzewna, traszka górską, traszka grzebieniasta, traszka karpacka, traszka zwyczajna, zalotka większa, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba zielona, żółw błotny	125
102.	952	Eutrofizacja	boleń, brzana karpacka, brzana, brzanka, głowacz białołtetwy, grzebiuszka ziemna, kiełb Kesslera, koza złotawa, koza, kumak górski, kumak nizinny, lipień, łątka ozdobna, łosoś atlantycki, minóg rzeczny, minóg strumieniowy, minóg ukraiński, mopek, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, piskorz, poczwarówka Geyera, poczwarówka jajowata, poczwarówka zwężona, ropucha szara, różanka, rzekotka	236

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

			drzewna, traszka górska, traszka grzebieniasta, traszka karpacka, traszka zwyczajna, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona, żółw błotny	
103.	953	Zakwaszenie	grzebiuszka ziemna, kumak nizinny, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba wodna	8
104.	954	Inwazja gatunku	barczatka kataks, czerwończyk fioletek, modraszek arion, modraszek nausitous, modraszek telejus, ropucha szara, strzępotek hero, traszka zwyczajna, wąż Eskulapa, zalotka większa, żaba trawna, żaba zielona	15
105.	960	Międzygatunkowe interakcje wśród zwierząt	grzebiuszka ziemna, kumak górski, kumak nizinny, nocek łydkowłosy, ropucha paskówka, ropucha szara, ropucha zielona, traszka grzebieniasta, traszka karpacka, traszka zwyczajna, żaba jeziorkowa, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba wodna, żaba zielona	110
106.	962	Pasożytnictwo (zwierzęta)	barczatka kataks	2
107.	965	Drapieżnictwo	gniewosz plamisty, jelonek rogacz, kozioróg dębosz, kumak górski, mopek, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, podkowiec mały, ropucha szara, traszka górska, traszka grzebieniasta, traszka karpacka, traszka zwyczajna, wąż Eskulapa, żółw błotny	34
108.	966	Antagonizm ze zwierzętami introdukowanymi	grzebiuszka ziemna, kumak nizinny, ropucha szara, rzekotka drzewna, traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, żaba moczarowa, żaba trawna, żaba zielona, żółw błotny	13
109.	967	Antagonizm ze zwierzętami domowymi	gniewosz plamisty, wąż Eskulapa, żółw błotny	9
110.	971	Konkurencja	jelonek rogacz	1
111.	973	Zawleczenie choroby (rośliny)	przeplatka maturalna	1
112.	976	Szkody wyrządzone przez zwierzynę łowną	czerwończyk fioletek, jelonek rogacz, poczwarówka zwężona	5

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

113.	990	Inne naturalne procesy	biegacz urozmaicony, biegacz Zawadzkiego, czerwończyk fioletek, jelonek rogacz, kumak górski, mopek, niepylak mnemozyna, nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy, poczwarówka jajowata, poczwarówka zwężona, przeplatka maturna, ropucha zielona, traszka górską, traszka grzebieniasta, traszka karpacka, traszka zwyczajna, wąż Eskulapa, zagłębek bruzdkowany, zatoczek łamliwy, zgniotek cynobrowy, żaba trawna, żaba zielona, żaba zwinka	53
------	-----	------------------------	---	----

* Została opracowana przez ekspertów Komisji Europejskiej nowa, poprawiona i uzupełniona lista oddziaływań i zagrożeń z nowym sposobem kodowania. Dotychczas nie była obowiązująca i nie ma jej jeszcze w polskiej wersji językowej, ale w kolejnym etapie monitoringu trzeba już będzie z niej korzystać.

Należy być ostrożnym przy formułowaniu wniosków o oddziaływaniach i zagrożeniach na stanowiskach na podstawie samych wyciągów z bazy. Informacja w nich zawarta jest bardzo ogólna i nieprecyzyjna. Opiera się na kodowanej liście oddziaływań i zagrożeń ustalonej na potrzeby opracowania dokumentacji obszarów Natura 2000 i wykorzystanej przy ocenach stanu gatunków na poziomie regionów biogeograficznych w raporcie do Komisji Europejskiej w 2007 r. Wiele obserwowanych przez wykonawców oddziaływań i przewidywanych zagrożeń dla stanowisk nie ma swoich odpowiedników w kodach niższego rzędu na liście. W takiej sytuacji wykonawca wybiera jakiś kod wyższego rzędu, mało precyzyjny, który w rzeczywistości nic nam nie mówi o faktycznym oddziaływaniu/zagrożeniu, a w pewnych przypadkach sprawia wrażenie błędu. Lepiej korzystać z informacji zawartych w bazie dla konkretnych stanowisk, gdzie w polu 'memo' wykonawcy opisują najistotniejsze zagrożenia na stanowisku. Niestety, z pól memo nie można robić wyciągów. Jeśli więc zachodzi potrzeba podsumowania negatywnych oddziaływań/zagrożeń dla jakiegoś gatunku, wtedy lepiej korzystać ze sprawozdań koordynatorów prac.

W oparciu o sprawozdania z prac monitoringowych dla gatunków zwierząt można stwierdzić, że najistotniejsze negatywne oddziaływania/zagrożenia stanowią:

- zarastanie siedlisk – sukcesja roślinna (motyle, ślimaki poczwarówki);
- fragmentacja siedlisk (chrząszcze saproksyliczne);
- usuwanie martwego drewna/pozostawianie zbyt małej ilości suchego drewna w lasach gospodarczych (chrząszcze saproksyliczne);
- osuszanie (płazy, żółw błotny, ślimaki poczwarówki);
- regulacja cieków (ryby);
- przegradzanie cieków/stopnie tamy progi prowadzące do izolacji (ryby);
- zarybianie drobnych zbiorników wodnych (płazy);
- obniżanie poziomu wód gruntowych (płazy, ślimaki poczwarówki);
- zanieczyszczenie wód (chrząszcze wodne, zatoczek łamliwy, ryby, płazy);
- zasypywanie, zaśmiecanie drobnych zbiorników wodnych (płazy);
- niepokojenie zwierząt (nietoperze);

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

- kolekcjonerstwo (chrząszcze, wąż Eskulapa, gniewosz plamisty).

Poniżej, również w oparciu o sprawozdania indywidualne dla gatunków, zestawiono najważniejsze oddziaływania, aktualne i przewidywane (zagrożenia), dotyczące poszczególne grupy gatunków.

- Ważki: łątka ozdobna i zalotka większa – postępująca (a niektórych stanowiskach bardzo szybko) sukcesja roślinności (zauważalne jest coraz gęstsze zarastanie i częściowe przekształcanie się siedlisk w nieodpowiednie dla gatunku). W przypadku łątki - zarzucenie gospodarowania drobnymi ciekami przy jednoczesnej tendencji do ich wysychania.
- Motyle – procesy związane ze sposobem lub zmianami w użytkowaniu terenów otwartych są najczęściej wymieniane wśród zagrożeń występujących na stanowiskach motyli; jest to m.in. sukcesja wtórna związana z zaniechaniem użytkowania albo wynikająca z niewłaściwego użytkowania (koszenia) w nieodpowiednim terminie; obserwowano też zmiany w siedliskach wywołane odwodnieniem. Zwracano uwagę, że wiele badanych populacji zasiedla tereny podlegające różnego rodzaju antropogenicznym przekształceniom. W przypadku barczatki kataks, obok zagrożeń związanych z sukcesją roślinną, wskazywano na stosowanie pestycydów, wypalanie.
- Biegacze - biegacz urozmaicony i biegacz Zawadzkiego. W przypadku biegacza urozmaiconego wśród obserwowanych negatywnych oddziaływań (jak i przewidywanych zagrożeń) wymieniano oddziaływania gospodarki leśnej związane z pozyskiwaniem drzew i usuwanie martwego drewna wielkogabarytowego. Wskazywano też na zagrożenie wysychaniem siedlisk. W przypadku biegacza Zawadzkiego nie było możliwe zidentyfikowanie jakichkolwiek zagrożeń, ponieważ nie stwierdzono obecności gatunku na monitorowanych stanowiskach.
- Chrząszcze wodne (kreślinka i pływaka szerokobrzeżka) – wskazywano na zanieczyszczanie wód w obszarach intensywnie użytkowanym rolniczo (spływ nawozów i środków ochrony roślin ze zlewni); wskazywano też na zagrożenia związane z zabudową brzegów zbiorników wodnych czy użytkowaniem wędkarskim (przeżyźnianie zbiorników przez stosowanie dużej ilości zanęty) oraz na niebezpieczeństwo czyszczenia i pogłębiania zbiorników oraz ich zaśmiecania).
- Chrząszcze saproksyliczne – pozyskiwanie drewna - zbyt duże w lasach państwowych, a w lasach prywatnych chaotyczne i niekontrolowane, usuwanie martwych i umierających drzew, kolekcjonerstwo, a także naturalne procesy prowadzące do zacieniania zasiedlanych przez owady drzew. Zwracano również uwagę na słabą kondycję otaczających stanowiska drzewostanów (brak odpowiednich dla gatunku siedlisk).
- Mięczaki: Na wielu badanych stanowiskach stwierdza się postępującą sukcesję roślinną – zarastanie stanowisk przez drzewa i krzewy (a w przypadku zatoczka łamliwego zarastanie zbiorników). Realnym zagrożeniem jest przeprowadzenie melioracji osuszających. Niektóre stanowiska zagrożone są bezpośrednim zniszczeniem, np. przez zabudowę terenu, eksploatację żwiru, powódź. Degradacja niektórych siedlisk zatoczka łamliwego ma związek z wykorzystywaniem wód do celów rekreacyjnych: kajakarstwo i wędkarstwo, kąpieliska.
- Ryby: Głównym stwierdzonym zagrożeniem jest brak ciągłości cieków (zarówno w dół jak i w górę cieków) z uwagi na obecność przegród poprzecznych w korytach (a także planowane piętrzenia), umocnienia brzegów zmniejszające różnorodność siedlisk w korycie, zakłócenie naturalnego reżimu przepływów oraz zmiany właściwości fizycznych i

PODSUMOWANIA WYNIKÓW MONITORINGU

chemicznych wody na skutek funkcjonowania zbiorników zaporowych. Ponadto, na badanych ciekach stwierdzano takie negatywne oddziaływania, jak pobór kruszywa z koryta rzeki, powodujący zmniejszenie powierzchni i jakości charakterystycznych siedlisk, oraz obciążenie rzek ściekami; kłusownictwo w przypadku niekt...orych gatunków, np. lipienia.

- Płazy - W przypadku gatunków monitorowanych w regionie kontynentalnym najczęściej wskazywano na wysychanie, zarastanie i zaśmiecanie zbiorników wodnych, spływ nawozów z pól i stosowanie pestycydów (oddziaływania związane z rolnictwem), śmiertelność na drogach, wędkarstwo.
W przypadku gatunków monitorowanych w regionie alpejskim (kumak górski, traszka karpacka i żaba trawna) za najpoważniejsze zagrożenia uznano wysychanie i zarastanie zbiorników wodnych. Większość monitoringowych stanowisk znajdowała się na terenie parków narodowych stąd generalnie antropogeniczne oddziaływania na siedliska są niewielkie. Wskazywane oddziaływania ze strony prac leśnych są zarówno pozytywne i negatywne: tworzenie siedlisk rozrodu, nietrwałych zbiorników wodnych, jak i ginięcie płazów zasiedlających te zbiorniki (jedno i drugie będące efektem poruszania się ciężkiego sprzętu).
- Gady: w przypadku gadów: żółwia błotnego, gniewosza, i węża Eskulapa stwierdzono liczne bardzo różnorodne oddziaływania w zależności od stanowiska. W przypadku węży wskazywano na ich wyłapywanie i zagrożenie rozjeżdżaniem na drogach; w przypadku żółwia zagrożone jest istnienie jednego z badanych stanowisk, położone na gruntach prywatnych (penetracja terenu, oczyszczanie i pogłębianie cieku wodnego, stanowiącego ostoję).
- Nietoperze: wśród zagrożeń dla schronień zimowych wymieniano najczęściej wandalizm i penetrację podziemi (naturalnych – jaskinie i sztucznych). W pojedynczych przypadkach wskazywano na zagrożenia związane z prowadzoną eksploatacją złóż (Jaskinia Szachownica), czy presją turystyczną (MRU). W przypadku schronień letnich dla większości stanowisk nie odnotowano negatywnych oddziaływań, natomiast wśród największych potencjalnych zagrożeń dla kolonii rozrodczych wymieniano: remonty dachów w okresie rozrodu nietoperzy, zmiany w najbliższym otoczeniu kolonii (wycinka drzew, instalacja iluminacji) oraz likwidację żerowisk lub/i tras przelotu (duże wylesienia, likwidacja liniowych elementów krajobrazu). Dla nietoperzy leśnych (mopek, nocek Bechsteina) jako zagrożenie wskazywano usuwanie martwych i obumierających drzew oraz usuwanie dużej ilości drzew o pierśnicy powyżej 40 cm, co prowadzi do utraty schronień. Zwracano też uwagę na zagrożenia ze strony infrastruktury drogowej, powodującej fragmentację siedlisk.